

Pojkfotbollens primära mål

- En kvalitativ studie om attityder kring pojkfotbollsverksamheten i svenska fotbollsföreningar

Författare: Marcus Olofsson

Examensarbete, Grundnivå (kandidatexamen), 15 hp
Idrott och hälsa med ämnesdidaktisk inriktning
Ämneslärarprogrammet - med inriktning mot arbete i gymnasieskolan

Handledare: Daniel Pettersson
Examinator: Peter Gill

År 2014

Abstract

Titel: *Pojkfotbollens primära mål - En kvalitativ studie om attityder kring pojkfotbollsverksamheten i svenska fotbollsföreningar*

Författare: Marcus Olofsson

Handledare: Daniel Pettersson

Examinator: Peter Gill

Termin: Ht-14

Lärosäte: Högskolan I Gävle

Hp: 15

Attityderna inom barnfotbollen tenderar att hårdna och det kan ses som ett problem att tävlingen hamnar i centrum. Enligt Redelius (2002) blir barnen inslussade i föreningslivet vid allt tidigare åldrar och fotbollsföreningarna i Sverige blir viktiga aktörer för de verksamma ungdomarna. Syftet med den här uppsatsen är främst att studera attityder inom pojkfotbollen i Sverige. Med attityder menas här på vilket sätt olika föreningar bedriver sin pojkfotbollsverksamhet och hur ledarna står för dessa attityder i den dagliga verksamheten. En granskning sker huruvida det är en elitsatsning utan gränser som sker eller om leken står i centrum i ett sammanhang där alla som vill vara med är välkomna. Studien riktar sig mot de mål föreningarna har, hur ledarna tolkar dem och vilken typ av ledarskap de står för. Är ledarna goda pedagoger som i sina viktiga roller hjälper barnen framåt i dess utveckling? Hur behandlar föreningarna värdegrundsfrågor, utbildning åt ledarna och vad har man för mål med sin verksamhet?

Tre olika fotbollsföreningar på tre olika nivåer studeras (nivåer utgår ifrån vilken division respektive förenings a-lag spelar i).

Resultatet blir att det skiljer relativt lite i attityderna mellan det allsvenska laget och division 3-laget (som står längst ifrån varandra rent divisionsmässigt). De har alla liknande mål med verksamheten och det är att behålla så många spelare som möjligt inom föreningen. Detta är även någonting man från förbundets sida också prioriterar i första hand. Division 1-föreningen ser det på liknande sätt. Det ska dock sägas att i de två "högsta" föreningarna samt fotbollsförbundet, ser man det som något viktigare att även få fram bra spelare till representationslagen. En värdegrund har alla de granskade föreningarna som nedskrivna dokument, förutom föreningen på den lägsta nivån. Man kan även dra slutsatsen att det är svårt för alla föreningarna att rekrytera utbildade tränare i unga åldrar, oavsett nivå. De vill inte heller sätta press på de föräldrar som är tränare att gå på utbildningar, även om föreningarna helst sett att de gått i alla fall någon utbildning. Vikten av att ha någon som ställer upp som tränare för de yngsta pojkarna är stor men det visar sig att intresset ofta är väldigt svagt i de studerade föreningarna.

Nyckelord: Fotboll, ungdomsidrott, talang, ungdomsledare, psykisk hälsa, barnets utveckling

Innehåll

1. Bakgrund	1
1.1 Barnet och idrotten	1
1.2 Attityder inom pojkfotbollen i Sverige	1
1.3 Psykologiska aspekter	2
1.4 Tränarrollen	2
1.5 Utbildning och arbetslag	3
1.6 Begreppet "utslagning"	4
1.7 Syfte	5
1.8 Frågeställningar:	5
2. Metod	5
2.1 Urval	5
2.2 Tillvägagångssätt	6
2.3 Etiska aspekter	6
2.4 Validitet och reliabilitet	6
2.4.1 Validitet	7
2.4.2 Reliabilitet	7
3. Resultat	7
3.1 Värdegrund	7
3.2 Utbildningsplan	8
3.3 Ledare och utbildning	9
3.4 Pojkfotbollens mål	10
3.5 Arbetslag	11
3.6 Speltid	11
4. Analys och diskussion	13
4.1 Metoddiskussion	15
4.2 Vidare forskning	15
5. Källförteckning	16
6. Bilagor	18
6.1 Intervjufrågor: Den allsvenska föreningen	18
6.2 Intervjufrågor: Division 1-föreningen	19
6.3 Intervjufrågor: Division 3-föreningen	20
6.4 Intervjufrågor: Förbundet	21

6.5 Mail till respondenter	22
---	-----------

1. Bakgrund

1.1 Barnet och idrotten

Idrottsrörelsen i Sverige har fler medlemmar och innesluter fler barn och ungdomar än någon annan ideell sektor. Det finns heller inte någon annan ideell sektor där mer tid läggs ned av ideella aktörer och idrotten fyller genom det en viktig funktion i mångas liv, både för barn och vuxna (Karp, 2000).

Den svenska idrotten består idag av många olika aktörer och grenar. Det finns individuella sporter med idrottsutövare av alla de slag samt en hel del lagidrotter. Den genomsyrande praktiken är utan tvekan rangordning och tävling. Detta hindrar dock inte barn från att vara med i olika föreningar och utöva sin idrott med glädjen till att lära sig saker som en stor anledning. Den dominerande logiken/principen att det mesta utmynnar i tävling kan dock ses som ett problem (Redelius, 2002).

Idrotten består idag till största delen av organiserad tävlingsverksamhet. Det spontana idrottandet minskar allt mer och barn blir inlussade i föreningslivet vid en allt yngre ålder. Redan vid 6-7 års ålder börjar många barn i det organiserade föreningslivet med ett överhängande hot om utslagning för de sent utvecklade. Detta gäller även för de som inte gör några större idrottsliga framsteg till en början som aktiva (Redelius, 2002).

Svenska idrottsrörelsens idéprogram skriver fram att idrott för barn bör genomföras på ett glädjefullt och lekfullt sätt. Det primära syftet är att barn ska få ha roligt och delta. Idrottandet ska genomföras på ett allsidigt sätt och barntränaren bör även ta hänsyn till utvecklingsnivån hos barnet då det ofta befinner sig på väldigt skilda nivåer i förhållande till styrka, längd och så vidare. En målsättning är även att tränaren ska ha grundläggande kunskaper om barns fysiska, psykiska och sociala utveckling (Riksidrottsförbundet, 2009).

1.2 Attityder inom pojkfotbollen i Sverige

Eliason (2009) skriver att fotbollen är den största idrotten i Sverige med flest utövare. Barn och ungdomar mellan sju och tjugo år har ca två miljoner aktivitetstillfällen per år. Det är en enorm rörelse och innesluter ett stort antal identitetssökande barn och ungdomar, Här blir den vuxnes roll oerhört viktig för att hjälpa barnen att utvecklas till trygga individer.

Det är ingen tvekan om att barns idrottande skapar glädje, mening och utveckling för både barn och vuxna. Barnen uppskattar i många fall vuxnas omsorg, entusiasm och expertis. Inom barnidrott finns det en stor potential för vuxna att positivt påverka unga människor, eftersom det är en av få miljöer där barn och vuxna är engagerade tillsammans på frivillig basis (Eliason, 2009, s 15).

Eliason (2009) belyser vikten av glädje kring idrotten och att fotbollskunskaperna bör komma genom ett trivsamt klimat där alla får delta och känna sig trygga i de vuxnas närvaro. Dessvärre skriver Eliason (2009) att barnets relation till den vuxne kan ses som problematiskt därför att ledarna i många fall ställer alltför hårda krav på barnen. Eliason (2009) ser tendenser till hur attityderna hårdnar och att allt större krav ställs på barnen inom många föreningar. Barnfotbollen i Sverige, genom föreningarna och dess ledare, har därigenom svårt att leva upp till de krav på lek och glädje som finns.

Brackenridge (2001) menar att barn behöver ledare som är goda förebilder för dem och som kan vägleda dem framåt. Många barn som håller på med fotboll hittar enligt Pitchford (2007) en stor motivation och inre drivkraft när det kommer till matchsituationer. Dock kan de vuxnas ingripanden i själva matchsituationerna leda till en ökad stress för barnen (Ibid, 2007).

I lag med positiv kompiskultur kan dock den starka gemenskapen stå emot ledare med en negativ framtoning lite lättare. Brackenridge (2001) menar vidare att ..”den ideella stämpeln på barnidrotten effektivt fungerat som en barriär mot en extern kontroll av att olika lagar följs inom idrotten” (Ibid, 2001, s 22-24). Nuvarande system med en starkt, dominerande vuxenmakt stärker ledarnas kontroll över barnen och detta är enligt Brackenridge någonting som tydligt, hierarkiskt existerar inom barnfotbollen och påverkar de fotbollsspelande barnen. Ledarens makt och inflytande är stort (Brackenridge, 2008).

1.3 Psykologiska aspekter

”Emotionell misshandel handlar om ett misslyckande i fråga om att skapa en utvecklingsmässig adekvat och stödjande miljö som inrymmer tillgång till en primär anknytningsgestalt, så att barnet kan utveckla en stabil och bred repertoar av emotionella och sociala färdigheter eller förmågor i nivå med hennes och hans personliga potential och i förhållande till det samhälle i vilket barnet lever. Det handlar också om att inte begränsa barnet, hota, skrämja, diskriminera eller förlöjliga barnet” (Benjaminsson, 2008, s 22).

Benjaminsson (2008) beskriver i exemplet ovan faror för barns psykiska hälsa i uppväxtmiljön där ord som ”diskriminera” och ”förlöjliga” nämns som potentiella hot mot barnens mentala tillstånd. Att stå ut med emotionell kränkning under uppväxtåren kan leda till stora problem senare i livet i form av exempelvis oro och ångest. Risken är även hög för nedsatt självkänsla och att deras självbild kan bli förvrängd. Vid upprepade trauman, av större eller mindre art, minskar tillit och trygghet och kan ge upphov till psykiska störningar i vuxen ålder (Benjaminsson, 2008).

Ungdomar tar förlorandet av en relation väldigt hårt. Det kan vara om de hamnar i en utanförsituation och inte blir rättvist behandlade av sina föräldrar, tränare eller lärare. Barn vill känna sig värdefulla, älskade, omhändertagna och de vill se sig själva som en del av en gemenskap (Lindholm, 1998). Barnets hälsa är en av de viktigaste faktorerna i uppväxten och en dålig psykisk hälsa kan försämra deras utveckling. En sådan sak som att känna pressen av att vinna kan exempelvis vara oerhört stressande och hämmande (Humphrey, 2003).

1.4 Tränarrollen

Det idrottande barnet förväntar sig att tränaren är en duktig och kompetent person som kan hjälpa individen framåt. Tränaren har en väldigt betydande roll för barnets utveckling både som utövare och som människa. Trygghet och tillit kan beskrivas som nyckelorden och är någonting som tränaren ska eftersträva och bör få ett visst utrymme och spelrum för då en alltför dominant ledare riskerar att hålla barnen tillbaka i sin utveckling (SISU, 2006).

Vad är egentligen tränarens roll? Hur tillgodoser han/hon barnets behov till att utvecklas som människor? Det är lätt hänt att tränaren går in i en chefsroll och styr och ställer med järnhand. Ledaren bör visa vem som är den ytterst ansvarige, men stort spelrum bör även ges för individen att utvecklas och vara delaktig. Ryberg (2005) pratar om chefens roll, vilken skiljer sig ifrån ledarrollen. Han skriver att chefens auktoritära roll är en position som: ”...innebär att ha en befattning, ett ansvar för en organisation och en post med formella befogenheter.” (Ryberg, 2005, s 15).

Många barn har ett väldigt dåligt självförtroende. Detta kan te sig på olika sätt men vanligt förekommande är att de visar upp en viss typ av attityd där kaxighet och ett tufft uppträdande står i centrum. Andra blir mer inåtbundna och tystlåtna men oavsett hur den iklädda rollen i gruppen ser ut är ledarrollen oerhört viktig för att skapa trygghet för barnen.

Tränarskapet för barn kan ses som en ”relation” snarare än som en ”position” och som någonting som går ut på att skapa ett förtroende till aktörerna. Genom samverkan de vuxna och barnen emellan, verkar de unga individerna utvecklas bättre (Ryberg 2005).

Thompson (2009) beskriver den så kallade Världens bästa coach-modellen (VBC-modellen). Den är utvecklad för att få bort känslan av att barnidrottandet enbart går ut på att vinna till varje pris. Här finns fortfarande viljan att vinna med som en tes. Det som dock är ännu viktigare är att lära de unga idrottarna positiva grundvärderingar ur ett livslångt perspektiv. Det har visats att VBC-modellen ger bättre prestationsresultat på sikt och att den även får fram fler individer som blir framgångsrika inom sin idrott.

Metoden går ut på att använda sig av så kallad ”positiv coachning”. Begreppet innebär att tränaren ska ge positiv feedback till utövaren om den gjort någonting bra och det ska bara användas i ärlig mening. Man ger beröm när barnet utför någonting på ett korrekt sätt och visar att det är den nivån som ribban ska sättas på. Detta är motsatsen till den förlegade taktiken med metoder som går ut på att skrämja barnen genom hotfulla och nedlåtande kommentarer. ”Positiv coachning är helt emot mentaliteten att vinna till varje pris, som det är på många håll inom ungdomsidrotten. Det är när tävlingen och önskan att vinna handlar om att vinna till varje pris, som vi får problem” (Thompson, 2009, s 23).

Huvudmålet med att lära barnen om livet i form av samarbete, respekt för varandra och att förmedla goda värderingar, fungerar för det mesta. Ibland sätts dock tränaren på hårda prov då exempelvis en viktig spelare blir skadad inför en match av extra stor dignitet. Klarar ledaren då av att sätta den duktige på sidan för att inte riskera individens fysiska hälsa med insikten att ”det kommer fler matcher”? En positiv coach försöker alltid vinna men det får inte bli ett ändamål i sig. När målet med att vinna och utvecklingsmålet står i konflikt med varandra ska det sistnämnda alltid tas i beaktande i första hand enligt VBC-modellen (Thompson, 2009, s 24).

Idrottsledaren har stor påverkan på barns fostran (liksom föräldrar, lärare, kamrater med mera). Det finns många samverkande faktorer till hur barn utvecklas till individer och högfungerande samhällsliga medborgare av tiden och fotbollstränaren bär ett viktigt ansvar. Det har klart påvisats att barn formas och påverkas av att delta i en organiserad idrottslig verksamhet och idrottsledaren kan betraktas som en ledande länk mellan barnet och dess lärande (Redelius, 2002).

Idrottsledaren lär inte endast barnet färdigheter i den grenen den utövar utan påverkar även individen på andra sätt. Varje människa förmedlar vissa normer och värderingar, om så sker medvetet eller inte. Barnet studerar dessa förmågor och tar till sig av det. Detta gäller inte enbart idrottsledaren, som fått detta sanktionerat, utan även andra grupper såsom lärarna vilka fått legitimiteten att hjälpa unga individer på deras väg framåt i livet (Redelius, 2002).

Karp (2000) visar i en studie (gjord på fotbollsspelande barn och golfspelande barn samt deras föräldrar i två svenska föreningar) att föräldrarna till de fotbollsspelande barnen tycker att fotboll är en aktivitet som är viktig därför att barnen tycker den är rolig och även för att den ger positiva upplevelser i nuet. ”De får lära sig att fungera i grupp, att ta ansvar och visa hänsyn” (Karp, 2000, s 173). Undersökningen visar att föräldrarna tycker att fotboll är en viktig del av deras barns fostran då de lär sig mycket som de kan ha nytta av vid sidan av idrotten. Utöver detta menar de att fotbollen är en bra inkörsport till fysisk aktivitet, vilken förhoppningsvis kommer få barnen att röra på sig även i vuxen ålder.

Bland barnen är en stor del väldigt målmedvetna med vad de vill åstadkomma i sitt idrottsutövande såsom vilken position de vill spela i laget och att bli t.ex. fotbollsproffs. Andra i gruppen bryr sig inte speciellt mycket utan deltar mest för att det är roligt. De har åtminstone inte analyserat sitt fotbollsspelande mer än att det är en naturlig del av livet (Karp, 2000).

1.5 Utbildning och arbetslag

Det finns många likheter mellan idrottens system och skolans; Idrottsrörelsen får statligt stöd, likväl som skolan, och från regeringshåll vill man främja folkhälsan genom anslag till

föreningslivet. Idrotten är liksom skolan hierarkiskt organiserad och styrd av vuxna och det finns många regler och normer som är liknande varandra. Det gäller i båda fallen att sköta sig, hålla tider och följa uppsatta regler (Redelius, 2002).

”Många människors deltagande i demokratin värderas högt, liksom medborgarnas utveckling, deras demokratiska kompetens och engagemang samt deras identitet som politisk medborgare” (Skolverket, 2000, s 33). I demokratiska system i alla tider (exemplet refereras till det antika Grekland) har strävan efter individens rätt att göra sig hörd funnits där som en genomsyrande utgångspunkt.

Vikten av att få hjälp och att samarbeta med andra människor är alltså någonting som värderats till att ha en stor betydelse i historien. Detta kan även synas i arbetslagen på skolorna där lärarna jobbar i grupp eller på universitetet där studenter sitter i små grupper och diskuterar sig fram till lösningar på uppsatta problem.

Oftast är fotbollstränaren ensam med en grupp av barn i viktig ålder (inlärningsmässigt) och då kan det vara av stor betydelse att kunna prata och diskutera med andra ledare i liknande roller ”Eftersom vi är olika som personer, med våra styrkor och svagheter, finns det ett stort värde i att jobba tillsammans med andra ledare” (Ekblom, 2007 s 39).

Under diskussioner sker ett utbyte mellan individer och det ger stimulans samt leder till utveckling. Den totala arbetsbelastningen kan bli att kännas mindre och man skulle inte behöva känna sig lika ensam i arbetet med de svåra frågorna kring de idrottande barnen. Exempel på arbetslag skulle kunna tänkas vara mellan ledare inom olika lag i föreningen med nära liggande åldergrupper. Ett alternativ för detta skulle även kunna vara ett samarbete med andra föreningar i omgivningen och deras tränare i samma ålderkategori. Många ledare är ensamma och står inför en tuff uppgift att ensamma ta sig an krävande barn och ungdomar (Ekblom, 2007).

En stor skillnad mellan skolan och idrottsklubben är att det inte granskas lika mycket vilka som träder in i ledarrollerna. Vilka är tränare? Har de någon form av pedagogisk utbildning? Redelius (2002) menar att ledarens roll är väldigt betydelsefull för barnets utveckling då denne har ett stort inflytande under de viktiga uppväxtåren. Däremot har inte ledaren vanligtvis någon akademisk utbildning för ändamålet, likt läraren. I motsats till skolan, har idrottsrörelsen inte av en regering och riksdag fastställt föreskrivande läroplan eller liknande förordning. Att delta i idrottslig fritidsverksamhet är en frivillig aktivitet för både barn och ledare, och huvuddelen av alla ledare inom idrottsrörelsen verkar på ideell basis. Vad som är ledarens uppdrag är således svårt att fastställa. Det kan sannolikt te sig olika i skilda idrotter, föreningar, lag och verksamheter och måste därmed sägas vara relativt godtyckligt. Uppdragets karaktär och vilka målen ska vara med idrottsverksamheten är följaktligen beroende av ledarens egna föreställningar om vad ledarrollen ska innebära. Detta utgör också ett motiv till varför ledarnas syn på och värdering av idrotten, uppdraget och barnen är viktiga att belysa (Redelius, 2002).

För tränare finns det en ungdomsledarutbildning som alla 24 distrikt i Sverige tillhandahåller. Den heter ”Bas” och består av 10 delkurser och är fördelad på 17 utbildningsdagar. Den här ledarutbildningen gör att man blir klassificerad som utbildad tränare för barn. Sen finns det även två fortsatta nivåer som heter ”Avancerad” och ”Pro” där syftet är att få formell vidareutbildning till att bli seniortränare på olika nivåer (Fogis, 2013).

1.6 Begreppet ”utslagning”

På 1970-talet började det pratas om begreppet ”utslagning” inom barnidrotten. Begreppet innebar ”avhopp” från idrottsutövandet. Det var på 1960-talet som ämnet diskuterades för första gången på allvar men då använde man sig fortfarande av begreppet ”avhopp”. Synen på det hela var under den tiden att det som problematiserades inte var att den svage individen fick stå undan för den tidigt utvecklade. Det var istället så att elittänkandet var oerhört starkt

och rädslan var snarare att det skulle försvinna någon extremt talangfull utövare ifrån idrotten som skulle kunna bli nästa svenska stjärnskott (Patriksson, 1987).

På 1970-talet pratades det mer om de som inte lyckades så bra i idrottssammanhang. Det var de som fick sitta kvar på bänken och inte spela så mycket som hamnade i blickfånget för den rådande diskussionen. Uttrycket ”utslagning” kom att användas även inom andra sammanhang, exempelvis om de som hade svårt att hålla sig kvar på arbetsmarknaden. Barn som tappar glädjen och lusten till att idrotta fanns kvar som en diskussion även på 1980- och 1990-talet och är fortfarande en problematik av stor betydelse. En del väljer att sluta helt medan andra fortfarande finns fortfarande kvar i gruppen. Många av de kvarvarande är dock där på grund av yttre påtryckningar såsom hos föräldrar och så vidare (Patriksson, 1987).

1.7 Syfte

Uppsatsens syfte är att studera attityderna inom pojkfotbollen i olika fotbollsföreningar med seniorlag som spelar i olika divisioner. Målet är att granska inställningen kring pojkfotbollsverksamheten. Jag vill söka svar gällande fotbollsföreningarnas primära syften med sin ungdomsverksamhet och hur de behandlar värdegrundsfrågor när det kommer till pojkspelarna.

1.8 Frågeställningar:

- Hur ser attityderna ut kring pojkfotbollen i Sverige inom föreningar hemmahörande på olika divisionsnivåer?
- Har föreningarna riktlinjer för pojkfotbollen de bedriver?
- Vilka är föreningarnas mål med pojkfotbollsverksamheten?

1.9 Avgränsningar

Jag tar upp ”utslagning” som ett relevant begrepp för att jag vill förklara fenomenet men lägger inte huvudfokus på just den biten i den här uppsatsen. Det skulle krävas en väldigt stor studie och det optimala hade varit att följa ett pojklag under flera år och se vilka som väljer att hoppa av. Istället ligger fokus främst på attityderna kring barnens idrottande och deras plats i fotbollslaget samt synen förbundet/klubbarna/ledarna har på vilken typ av nivå det hela bör bedrivas på. Som en annan avgränsning av studien väljer jag att enbart studera pojkfotboll och går följaktligen inte in på något genusperspektiv.

2. Metod

Till den här studien användes en kvalitativ metod för att få fram svaren på frågeställningarna och till insamlandet av det empiriska materialet. Frågorna hade sin bas i en utformad intervjuguide. Huvudmålet med den valda metoden med intervjuer var att ge respondenterna utrymme för att tala fritt utifrån frågeställningarna och även få utrymme för följdfrågor. Då syftet med studien främst var att studera olika attityder kring pojkfotbollen i Sverige utifrån olika ingångsvinklar, med respondenter på olika nivåer, var en kvalitativ metod mest lämpad. Detta på grund av att en tydlig bild utifrån respondenternas sociala verklighet och utifrån deras egna uppfattningar och tolkningar som skulle synliggöras (Bryman, 2002).

2.1 Urval

Urvalet är begränsat till sju medverkande respondenter. De är samtliga insatta i pojkfotbollen, utifrån olika perspektiv och synvinklar. Jag vill studera deras olika tankar och åsikter kring ämnet för att få en bra helhetsbild av hur deras attityder och hur ledarnas förmågor ser ut utifrån olika bakgrunder och nivåer man befinner sig på.

En respondent är hämtad från svenska fotbollsförbundet, och sedan två personer från en allsvensk klubb, två stycken från en division 1- förening och två stycken från en förening hemmahörande i division 3. Föreningarna befinner sig, som tidigare nämnts, på tre olika nivåer rent divisionsmässigt. De medverkande fotbollsklubbarna är alla hemmahörande i mellersta delarna av Sverige. En spridning har önskats att nå genom att nå ut till föreningar av olika storlek

2.2 Tillvägagångssätt

Jag bestämde mig för att ha med sju respondenter, varav en av dem skulle vara en person med god insikt i svensk pojkfotboll och arbeta för Svenska fotbollsförbundet. De övriga sex skulle vara personer från tre olika fotbollsklubbar vilka bedriver sin verksamhet på olika nivåer rent divisionsmässigt (alltså den nivå som a-laget spelar på). Där ville jag för att så en god bild som möjligt utifrån frågeställningarna ha med ungdomsansvarige i respektive förening plus en av tränarna i pojklaget med spelare som är födda 2003 (som fyller tio i år).

Jag skickade mail till de sju respondenterna där jag berättade lite om vem jag var och vad som var syftet med min förfrågan gällande deras deltagande i intervjustudien. Jag förklarade att intervjuerna var anonyma men viktiga för min studie. Sedan stämde jag möte med de som var möjliga att träffa på det sättet (tre stycken). Övriga intervjuades över telefon och de ringde upp mig när de kände att de hade tillräckligt med tid. Intervjuerna tog mellan tjugo minuter och en halvtimme att genomföra. De intervjuer som gjordes med ett fysiskt möte spelades in på en android telefon så att ingenting skulle riskera att bli glömt eller felvinklat av mig. Jag ville citera respondenterna ordagrant. Även telefonintervjuerna spelades efter godkännande från respondenterna in på telefonen.

2.3 Etiska aspekter

För att skydda respondenterna i undersökningen ska vissa åtgärder tas i en sådan här undersökning. Bryman (2011) beskriver fyra punkter som bör tas i beaktning vid forskning. De fyra punkterna är: Informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Bryman (2011) menar gällande informationskravet att respondenterna ska informeras om att de inte har någon som helst skyldighet att känna sig tvungna att ställa upp på undersökningen. Enligt samtyckeskravet ska de även få reda på att de kan avbryta intervjuerna när de vill och hoppa av studien. Det meddelade jag dem. Enligt Dalen (2008) är det av stor vikt att de tilltänkta respondenterna blir informerade om hur undersökningen kommer att gå till och vad den kommer att handla om, innan de fattar beslut om deltagande i studien eller inte. Det de bör känna till är syftet med uppsatsen, vad motivet är och vad man eftersträvar i undersökningen. Jag berättade hur metoden skulle gå till för respondenterna och delgav dem information gällande deltagandet, vilket betonades var på en frivillig basis. Respondenterna sade sig ha samtycke till medverkan i studien.

I linje med konfidentialitetskravet, att skydda respondenterna i min intervjustudie, har jag inte skrivit deras riktiga namn och inte heller vilken förening de tillhör. I enlighet med nyttjandekravet informerade jag de deltagande personerna i studien om vad uppsatsen skulle användas till och försäkrade dem om att den inte skulle brukas på något annat vis (Dalen, 2008).

2.4 Validitet och reliabilitet

I en studie med kvalitativ ansats arbetar man egentligen kontinuerligt med både validiteten och reliabiliteten löpande under processen. Det är i grund och botten främst framtaget för studier med kvantitativ ansats men har kommit att användas mer och mer även när kvalitativa

metoder har använts. Man kan enkelt uttryckt säga att validiteten och reliabiliteten visar om man mäter det man vill mäta i sin uppsats. I studier med kvantitativ ansats berör de här båda begreppen i första hand själva datainsamlingen medan det i studier med kvalitativ ansats även inräknas analysen av insamlade data som följer. (Jacobsen, 2002)

2.4.1 Validitet

Man brukar skilja på intern (inre) och extern (yttre) validitet. Med den interna validiteten pratar man om informationen som eftersökts. Har jag verkligen hittat den? Man kan genom att själv kritiskt granska sin uppsats testa den interna giltigheten och även studera andra rapporter och undersökningar med slutsatser som påminner om ens egen, vilket jag anser mig ha gjort i den här uppsatsen.

Generaliserbarheten visar om man kan föra över studien det till ett större sammanhang. Forskaren definierar generaliserbarheten och sedan är det upp till läsaren om denne håller med eller inte. Hur generaliserbar är studien? Meningen har inte varit att kunna översätta urvalet till hela befolkningen utan mer varit riktad mot kunniga aktörer inom genren. Avsikten med uppsatsen har inte heller varit att främst komma fram med ett enda ”sanning” utan mer att få en inblick i hur pojkfotbollen i Sverige fungerar på olika nivåer (Jacobsen, 2002).

2.4.2 Reliabilitet

Är det insamlade materialet tillförlitligt? Det är vad reliabiliteten främst riktar sig till. Jag har noggrant valt ut mina respondenter utifrån kunskap inom området och de är sittande i sådana positioner som är intressanta för resultatet av mina frågeställningar. Jag använde mig, som tidigare nämnt, av respondenter ifrån tre olika fotbollsföreningar där jag tyckte det var viktigt att få med de ungdomsansvariga personer vilka alltså sitter på liknande poster i de tre föreningarna. Detta gäller även p 10 - tränarna. Där var det viktigt för mig att få med respondenter som verkar i samma årskullar. Till sist hade jag med en person med stor insyn i svenska fotbollsförbundet och dess arbete med barnfotbollen.

Vidare är exempelvis kvaliteten på den tekniska utrustningen som användes vid intervjuerna en del av reliabiliteten. Inspelningen skedde på en android telefon och ljudkvalitén var mycket god. Det gick att höra respondenternas röster klart och tydligt.

3. Resultat

3.1 Värdegrund

Värdegrunden är viktig ur samhällssynpunkt då den satt i fokus kan stärka demokratin i skola och samhälle. Den fungerar som en motståndskraft mot sexuella trakasserier, främlingsfientlighet, mobbing och allmänt mot alla former av kränkande av andra människor (Pirjo, 2000).

På de flesta arbetsplatser, skolor och idrottsföreningar har man en värdegrund att jobba emot, där frågor som etnicitet, allas lika värde, mobbing bland annat är viktiga frågor. Hur ser attityderna och förhållningssättet ut som barnen möter i respektive förening? Vilka är direktiven ifrån förbunds nivå?

Den allsvenska föreningen (i form av den ungdomsansvarige) påvisar att det finns en tydlig värdegrund hos dem. Det finns ett nedskrivet dokument som går att nå på deras hemsida enligt honom. ”Den säger att vi ska vara lika värda oavsett kön, ålder, sexuell läggning, hudfärg, religion och så vidare.” Han betonar vidare vikten återigen av att ha en tydlig värdegrund i föreningen och berättar att de ”starkt tar avstånd till allt vad droger, kränkande behandling, våld och doping står för.”

P 10-tränaren i den allsvenska föreningen säger sig veta att det finns en tydligt uttalad värdegrund ifrån föreningens sida. ”Det ska dock sägas att det gäller att gå på möten som föreningen håller för att ta del av detta. I och för sig står det i kompendiet som finns att läsa på nätet också men den tas bara upp till diskussion under mötena.” Han berättar slutligen att det ändå finns en god tydlighet uppifrån: ”Man ska värna om varandra och det finns en stor kamratskap inom föreningen.”

I föreningen hemmahörande i division 1 talar den ungdomsansvarige om en värdegrund där allting finns på print i ett dokument ungefär som det fanns hos den allsvenska föreningen. Dokumentet berättar lite om vad föreningen gör och vad de står för. Den ungdomsansvariga personen säger även att det skapades en viss stil under fjolåret där spelarna i a-laget spelade en fin och attraktiv fotboll och att de på grund av det sedan namngav dokumentet. Sedan kom det även med i det skrivna dokumentet hur föreningen värdesätter saker och ting.

P 10-tränaren i division 1- föreningen säger att han varit på ett möte för en kort tid sedan där han fick reda på vad föreningen står för och vad den röda tråden är. Där fick han även höra om det existerande kompendiet med föreningens stil som den ungdomsvariga personen talade om. ”Där pratades det om värdegrunden, etnicitetsfrågor och så vidare. Just etnicitetsfrågan är viktig hos oss då vi har många invandrarkillar i laget.”

I division 3-föreningen pratas det uppifrån gällande värdegrunden att det finns ett kompendium som är på väg att komma ut. ”Det är en handbok som styrelsen har jobbat fram med riktlinjer att arbeta efter. Vi har inte fått in den ännu men den ska tryckas inom kort.” P 10-tränaren i samma förening säger sig ha hört att det finns en policy som talar om att alla ska få spela lika mycket och att ska få delta. Han har dock inte sett att det finns något skriftligt dokument som styrker detta.

Personen ifrån svenska fotbollsförbundet säger att de har en värdegrund som finns tydligt utförd i Mål och strategier 2013-2017 för svensk fotboll. ”Vi ska bland annat motverka rasism, mobbing och utanförskap. Människors lika värde är någonting som starkt betonas i den.”

3.2 Utbildningsplan

I närheten av värdegrunden finns frågan om föreningarna har någon utbildningsplan. Där är det mer riktat åt framförallt det fysiska, taktiska och den tekniska biten för hur spelarna ska kunna utvecklas på bästa möjliga sätt.

Den allsvenska föreningens ungdomsansvarige berättar att det i deras kompendium (där värdegrunden stod med) även finns en utbildningsplan som är en riktlinje för pojktränarna inom föreningen att följa. Den tar upp olika praktiska övningar som de kan använda sig av och han berättar att de i februari varje år går igenom den med ledarna.

P10-tränaren säger på frågan om det finns någon utbildningsplan; ”Ja, men den är frivillig att följa upp till 13 års ålder. Sedan är kraven hårdare. Den ger mer indikationer till vad man bör träna på och den kan därför också vara till stor hjälp tycker jag personligen.”

I division 1-föreningen säger den ungdomsansvarige gällande utbildningsplanen att han personligen året innan suttit sig ned och skrivit en sådan. När han väl blev klar med den upptäckte han dock att svenska fotbollsförbundet hade kommit ut med en ny utbildningsplan som höll väldigt hög kvalitet och att den även var framtagen med nya forskningsrön som stöd. Då valde föreningen att använda sig av den istället och kompendiet finns även att nå på föreningens hemsida: ”Alla tränare använder sig utav det dokumentet.”

”Vi hade ett kort möte första året när vi började med ungdomsansvarige. Då fick vi ett kompendium med lite övningar som respektive årskull bör använda sig av. Det var en övningsbank med en del bollövningar och lite riktlinjer” förklarar p 10-tränaren i division 1-föreningen. P 10-tränaren berättar även att han i form av formell utbildning genomgått halva Bas 1. Han säger också att han tycker att förbundet borde ha som krav att alla tränare i

fotbollsföreningarna borde ha gått avsparkskursen: ”Min son spelar innebandy och där finns det krav på att tränarna genomgått någon form av utbildning. Jag menar, avsparkskursen gör man på en dag under cirka 7-8 timmar. Om man är motiverad för att stå i ur och skur och träna barnen så borde man i alla fall kunna offra sig för en dag av utbildning tycker jag!” (P 10-tränaren i division 1-föreningen). Han nämner sedan att han tackade ja till att bli tränare direkt för pojkarna efter fotbollsskolan (introduktionen i klubben) när de endast var fem år gamla. Då var det en person till som också var tränare men nu är de hela sex stycken ledare och de har även en ”lagmamma” som hjälper till lite runt omkring. P 10-tränaren säger även att det oftast är han som håller i träningarna.

Den ungdomsansvarige i division 3 klubben säger att när det kommer till utbildningsplan så finns fotbollens *Spela, Lek och Lär* att tillgå på föreningens hemsida medan p 10-tränaren inte säger sig ha fått reda på att föreningen har någon utbildningsplan överhuvudtaget.

Personen från svenska fotbollsforbundet: Svenska fotbollsforbundets utbildningsplan heter vår utbildningsplan. Den är utformad för ungdomsspelare och består bland annat av olika övningar man som tränare kan använda sig av på pojkligsnivå. Där finns en stor övningsbank som man kan ta till sig av samt riktlinjer på ungefärliga färdigheter vi tycker barnen bör ligga på i respektive åldersgrupper. Den finns att tillgå, förutom, på vår hemsida, även hos varje enskilt förbund. Jag vill dock påpeka att varje förening är unik i sig och vi kan bara rekommendera klubbarna att ta till sig av det vi har att komma med men vi kan inte ställa några krav på dem att följa det vi önskar (Person ifrån svenska fotbollsforbundet).

3.3 Ledare och utbildning

Ett annat område som studeras är om tränarna har någon utbildning och hur föreningarna ser på utbildningsfrågan samt hur de rekryterar nya tränare. Här berättar den ungdomsansvarige i den allsvenska föreningen att det inte finns några krav på att pojktränarna i föreningen har någon formell utbildning men att det hade varit önskvärt. I de yngsta åldrarna ser föreningen lite ”mellan fingrarna” och har exempelvis föräldrar som tränare för en del av lagen. Från 13 års ålder höjs kraven dock och då handplockar föreningen tränarna. Då tycker de att kravbilden är för hög för att föräldrar ska kunna vara tränare.

För övrigt har föreningen egna utbildningar som det brukar vara relativt god närvaro på bland pojktränarna. Den allsvenska föreningens ungdomsansvarige säger även att de önskar ha duktiga och drivna tränare för alla åldrar. De har dock lite problem att rekrytera bra tränare till pojkfotbollen. Ifrån 13 års ålder kan de erbjuda ekonomisk ersättning men det är små summor i förhållande till vad seniorfotbollen kan erbjuda. Därför lockas många unga, lovande tränare att gå till seniorföreningar istället.

P 10-tränaren har själv inte någon formell tränarutbildning men säger sig vara intresserad av det. Dock har det funnits en liten självsäkerhet i bakhuvudet då han är idrottslärare till profession och tidigare tycks sig veta hur saker och ting fungerar i alla fall, även utan utbildning.

P 10- tränaren i den allsvenska föreningen blev fortsättningsvis rekryterad ”som på ett bananskal”. Han kom in bilden i form av att vara förälder och berättar att han älskat klubben sedan barnsben. Därmed kändes det naturligt för honom att börja träna laget då hans egen son började spela. Han vill även skola spelare som blir en del av föreningens goda anda och det är det primära för honom. ”Det viktigaste är att det ska vara roligt med fotboll och att vi gör någonting tillsammans. Det är absolut inte att få fram elitspelare som är huvudmålet.”

”En av grejerna som styrelsen tryckte mest på var fler utbildade tränare när jag blev anställd. Jag och en till håller handledarutbildningar.” Den ungdomsansvarige i division 1-föreningen berättar även att han själv och en till person håller i handledarutbildningar. Han nämner också att det är många ledare ifrån den egna föreningen som kommer på just de utbildningarna. Föreningens vision säger han sig vara att alla ledare ska ha delta i Avspark

och Bas 1. P 10-tränaren i samma förening tycker att Svenska fotbollsförbundet borde ha som krav att alla ungdomstränare ska ha genomgått Avspark, vilken är den första utbildningen på skalan. Själv har han deltagit i halva Bas 1 (tre-fyra steg i den). ”Jag menar, avsparkskursen gör man på en dag under cirka 7-8 timmar. Om man är motiverad för att stå i ur och skur och träna barnen så borde man i alla fall kunna offra sig för en dag av utbildning tycker jag!”

I tränarrekruteringsfrågan berättar den ungdomsansvarige i division 1-föreningen att det mest är föräldrar som tas in som tränare för de yngre medan det efter andra året på elvamanna och uppåt eftersöks tränare mer externt. ”Då vill vi ha ambitiösa tränare eller i varje fall tränare som har en ambition att göra karriär inom det här, eller som innehar ett visst egenintresse i alla fall.” Man ser inom föreningen gärna att det kommer in unga förmågor som tränare och att de troligtvis är utbildade inom den moderna fotbollen. Sedan nämner han att passningsspelet är någonting som måste fungera utifrån föreningens system och att det därför är lite svårare att hitta tränare som passar in i mallen.

P 10-tränaren i division 1-föreningen kom in i föreningen som tränare genom att själv vara förälder. Han och en annan person tackade ja till att bli ledare efter ett första möte mellan barnen, föräldrarna och föreningen. ”Nu är det faktiskt sex föräldrar som hjälper till plus en lagmamma” P 10-tränaren berättar att det oftast är han själv som håller i träningarna.

Division 3-föreningen är relativt dåliga på tränarrekrutering och de försöker i första hand att vända sig till föräldrarna i barngruppen. Ungdomsansvarige berättar att de försökt att få in en del yngre tränare men att det varit svårt för att de ofta haft ont om tid på grund av eget fotbollsspelande. Andra har helt enkelt flyttat ifrån staden och han säger även att arbetslösheten är väldigt hög på orten. P 10-tränaren i föreningen fick själv en förfrågan ifrån en av föräldrarna som tidigare tränat laget. De visste att han var en duktig ledare som även varit tränare tidigare i föreningen. P 10-tränaren berättar också att det just är genom föräldrar och kontakter man ofta tillsätts som tränare. Han har gått hela Bas 1 och 2 och är inne på Diplommkursen för tillfället (den utbildning som kommer efter Bas 1 och 2 på skalan). ”Helst ska man ha gått avspark, annars inga större krav. Kan lika gärna vara förälder utan utbildning som är tränare” säger den ungdomsansvarige i division 3- föreningen.

3.4 Pojkfotbollens mål

”Så många som möjligt så länge som möjligt” lyder en kort sammanfattning av vad den allsvenska föreningens mål säger sig vara med pojkfotbollen. De vill ha kvar spelarna så länge som möjligt i föreningen:

Vi tror att spelare utvecklas väldigt olika och att en del inte får sitt genombrott förrän i den senare delen av tonåren. Alltför många slutar långt före det för att de känner att de inte räcker till. Det vill vi motarbeta i den här föreningen. Det är inte förrän spelarna är 17 år och inte platsar i vårt pojkallsvenska lag som de får gå till andra föreningar. Det ska även sägas att vi där hjälper dem att komma till klubbar som är bra för dem och deras behov. Vi har sett många fall på spelare som gått en sådan väg och sedan kommit tillbaka och blivit allsvenska spelare (Ungdomsansvarige i den allsvenska föreningen).

Föreningens mål med pojkfotbollen i division 1-föreningen berättas vara att dels få upp så många som möjligt till a laget och elitverksamheten men även till att fostra bra människor. Man tränar även i unga åldrar året om, bland annat för att invandrarna i upptagningsområdet inte håller på med så många vintersporter och då är detta ett sätt att knyta dem till sig och hålla dem aktiva med fotbollen.

Division 3 - föreningens mål med pojkfotbollen är att ge barnen en så bra utbildning som möjligt för att de ska kunna bli så bra som de kan bli. Men sedan är det primära målet att försöka behålla så många som möjligt i föreningen. Det har visat sig att årskullarna blir mindre och mindre vilket ungdomsansvarige tycker är väldigt tråkigt. ”Jag hoppas det svänger snart igen”.

P 10-tränaren beskriver sina egna mål som pojktränare som att de är att gå så långt som möjligt som seniortränare. Han hade tidigare varit tränare för ett division 3-lag men tappat lite av glädjen där och därför valt att ta hand om ett pojklag istället. Han börjar dock känna av suget att ge sig på nya utmaningar på seniornivå inom kort.

Förbundets mål med pojkfotbollen sägs vara att ha en fin bredd ute i landet, någonting som man alltid har stått för. Sen vill de även få fram stjärnor som kan sätta Sverige på kartan i landslagsdressen i framtiden.

3.5 Arbetslag

Det finns inga uttalade arbetslag i den allsvenska föreningen men tränarna brukar ofta höra av sig till ansvariga för att få hjälp och stöd. Sen är även de interna utbildningarna forum för tränarna att få träffas och ventilera information sinsemellan.

Vi har fyra 03-lag i föreningen och vi är två tränare per lag. Vi är alltså sammanlagt åtta ledare i den här åldersgruppen. Det blir genom detta "naturliga" arbetslag skulle man nog kunna säga då vi jobbar så nära varandra. Vi pratar mycket med varandra i respektive lag men även med de andra tränarna. Vi hjälper och stödjer varandra hela tiden. Det är den andan vi har i föreningen.

(P 10-tränaren i den allsvenska föreningen)

När det pratas om arbetslag division 1-föreningen är det ingenting som existerar i dagsläget men ungdomsansvarige försöker skapa ett öppet forum bland tränarna; "Våga be om hjälp!" På obligatoriska tematräningar och kickoffer träffas tränarna ofta och ges möjlighet till att ventilera tankar med varandra. Sen är den ungdomsansvarige själv ofta ute på träningar och pratar med tränarna också.

I p 10 – laget fungerar samarbetet i ledargruppen bra, det blir lite av ett naturligt arbetslag; "mycket mailande fram och tillbaka" Tränaren säger även att det inte skulle göra så mycket om någon ledare skulle sluta då de ändå är så många.

Division 3-föreningen jobbar inte med någon form av arbetslag men den ungdomsansvarige berättar att de en gång i månaden har ledarträffar med problemlösningar på agendan. Han säger även att de inom föreningen vill vara ett sammansvetsat gäng. På frågan om vad han anser om arbetslag svarar han att; "vi klarar oss väl i alla fall". De är två stycken tränare i laget och de är kompisar sedan tidigare. Sen har de även en lagledare som fixar det runt omkring. "Vi har bara fokus på träning och match."

Personen från Svenska fotbollsförbundet tycker att tanken med arbetslag för tränare är god för att det alltid är bra att samarbeta med andra människor; "Ofta kan man ju vara ganska ensam och känna sig utlämnad som barntränare och då är det ju bra att ha någon att kunna sätta sig ner och prata igenom saker med." Det är dock ingenting som förbundet gått ut i föreningarna med eller någonting som de påtalat: "Det är upp till föreningarna att finna sådana vägar själva, med kloka lösningar, så även i det här fallet."

3.6 Speltid

På frågan om huruvida det kan finnas skäl till att en del får spela mer än andra i p 10-laget svarar ungdomsansvarige i den allsvenska föreningen: Nej! Vi har inskrivet i vårt dokument att alla som är ombytta ska spela minst 2/3 av matchen. Ingen toppning ska överhuvudtaget få förekomma inom pojkfotbollen i vår förening. Detta gäller då om man är uttagen till match. Om man exempelvis tränat väldigt lite under en längre period blir man istället inte uttagen till match utan får träna lite mera först helt enkelt. Vi tror som sagt på att spelare utvecklas väldigt olika. Det vore förargligt om några barn hoppar på grund av en sådan sak som för lite speltid. Det är ingenting vi vill kännas vid. Vi är väldigt humana i vårt tänk. Alla ska spela lika mycket. Sen kan jag förstå att det är lite tuffare i vissa stockholmslag som exempelvis Brommapojkarna där urvalet på spelare är så enormt. De kan ju ha 8-9 lag per årskull ibland.

För dem gör det inte så mycket om några enstaka individer försvinner längs vägen. Men så har inte vi det och med närmare eftertanke är det inte bara på grund av att vi vill få fram talanger vi har det så heller utan även av andra orsaker som att vi vill ha ledare, domare och så vidare kvar inom föreningen i framtiden också, inte bara allsvenska fotbollsspelare. Ifrån 15 års ålder kan det dock hända att vinsten primeras. Det är när vi går in i DM-spel med 15-åringarna. Men det är ju cup-spel och det blir inte många matcher av den varan det året heller. Fortsättningsvis säger p 10-tränaren att han ibland kan tänka sig se att en del barn kan få mer speltid än andra; ”men bara om de tränar mera eller rättare sagt så kan det vara så att om man deltar väldigt lite och har hög frånvaro kan det hända att man kanske får stå över någon match. Tränar man så spelar man.” Han berättar dock att är man väl uttagen till match spelar man lika mycket som alla andra under den matchen.

Gällande speltid bland tioåringarna tycker man från föreningens sida (division 1) att alla ska spela lika mycket och man litar på ledarnas kompetens i den frågan också. Sedan är man dock för att kunna dela in pojkarna ibland utifrån deras nivå för tillfället då utvecklingskurvorna bland barn är väldigt olika. Men det påverkar inte hur mycket de får spela utan endast vilket motstånd pojkarna får i både träning och på match.

P 10-tränaren i division 1-föreningen tycker vidare inte att en del pojkar ska få mer speltid än andra, om inte någon har tränat för lite det vill säga; ”Det vi sagt är att man blir reserv om man inte tränat så mycket. De som tränat mest får frågan först i sin tur också om de vill vara som reserv till ett annat lags match.”

Jag ser det som en fotbollsskola fram till 14-25 år, sen försvinner föräldrarna. Det ska finnas en röd tråd; ”nio år då bör man träna såhär”, oavsett tränare som kommer senare ska denne veta vad barnen förväntas kunna. Tydlighet. Vi ska vara en plantskola för a-laget, sporrar att få fram egna produkter. Se individen! Vi har nivåanpassade grupper i vårt lag. Det är helt ok från gruppens sida. Genom det kan vi få alla att prestera utifrån sina förutsättningar, oavsett om man är i princip nybörjare eller om man tekniskt och fysiskt ligger långt fram. Det ska gynna både de tidigt utvecklade och de som ligger lite efter. Vi måste ha en stor bredd i föreningen för att få en spets längre fram. (p10-tränaren i division 1-föreningen)

Ungdomsansvarige i div 3- föreningen säger också att det inte finns några skäl till varför en del pojkar bland tioåringarna skulle få mer speltid än andra; ”Det enda jag kan se till varför man skulle spela lite mindre tid på planen kan tänkas vara om man inte tränat så mycket.” P 10-tränaren i division 3-föreningen säger att det finns en policy som säger att alla ska spela lika mycket och att alla ska vara med. ”Det är någonting man pratar om men jag har varken sett eller hört att det ska finnas någonting skriftligt.”

Förbundspersonen tycker att den enda anledningen till att något barn ska få mer speltid än något annat är om det tränat för lite, aldrig annars. Hans önskan gentemot föreningarna är även att de försöker få ha kvar så många aktiva som möjligt inom fotbollen.

Synen på vikten av barnets fortsatta spel är tydlig i den allsvenska föreningen. Detta oavsett om de räcker till som spelare eller inte i slutändan. De anser även att det är viktigt att ha kvar folk som blir ledare, tränare eller någonting annat. Första gången en utstötning sker i föreningen är när pojkarna blir 17 år. ”Men vi hjälper dem alltid att hitta lämpliga klubbar. Det är just i den åldern som det egentligen gallras för första gången. Före dess får alla vara med.”

I frågan om vikten av barnets fortsatta spel i division 1 - föreningen betonas att barn och ungdomar ska ha någonting att göra som en viktig punkt men även att ge dem chansen att utvecklas under lång tid. Där är det viktigt att barnen är med hela vägen för att kunna följa spelarutbildningsplanen från de allra första åren och ända upp till seniornivå, annars tappar utbildningsplanen lite av sitt syfte menar man.

Den ungdomsansvarige i division 3- föreningen talar om föreningen som en liten förening där vikten av att hålla ihop och vara enade betonas. Han vill ha så många föräldrar som möjligt engagerade men säger samtidigt att det är rätt svårt att få dem att ställa upp ibland.

När det kommer till mobbing och utanförskap poängterar den ungdomsansvarige i den allsvenska föreningen skarpt att det är någonting som inte får existera. Han är noga med att berätta detta för tränarna i föreningen och att det är någonting de måste stävja till varje pris.

P 10 - tränaren markerar tydligt att mobbing inte är acceptabelt. Han utser lagkapten utifrån beteendet under veckans träningar. Det är den som varit positiv och uppmuntrat mest som blir utsedd till det." I det stora hela tycker jag mig inte se några tendenser till mobbing och utanförskap i gruppen. Så fort det finns några som helst tendenser till det slår jag näven i bordet och säger ifrån. Det ska stävjas direkt."

När det kommer till mobbing och utanförskap är ungdomsansvarige i division 1-föreningen väldigt noggrann med att markera att sådant inte är acceptabelt och säger: "Jag tycker vi generellt har goda attityder i lagen och vi har många barn med invandrarbakgrund vilket jag tycker är väldigt positivt. Barnen lär sig visa vänskap, kärlek och förståelse för varandras likheter och olikheter redan i tidiga åldrar."

P 10 – tränaren i samma förening säger att han föraktar allt som har med mobbing och utanförskap att göra och beskriver hur han går tillväga om det finns några tendenser till det: "Genom att helt enkelt markera hårt vid minsta lilla tendens till någonting sådant. Vi har dock fin stämning och harmoni i gruppen så jag har sluppit i stort sett helt sådana problem vilket är skönt förstås."

Den ungdomsansvarige personen i division 3-föreningen menar att mobbing och utanförskap ska motverkas och att det är någonting som inte kan accepteras. För att motverka mobbing och utanförskap brukar p 10-tränaren i samma förening sitta ner med barnen och prata med dem, om hur de ska motverka det. "Jag vill att de ska förstå att en del saker man säger kan göra väldigt ont att höra för andra människor. De ska få en utökad förståelse, respekt och acceptans för varandra."

Från förbundets sida är mobbing och utanförskap någonting man direkt sätter ner foten på och markerar att det inte är acceptabelt och att det inte får förekomma: "Om det finns de minsta rasistiska tendenser eller mobbingliknande företeelser i ungdomslandslaget så åker spelaren ur truppen med omedelbar verkan. Sådant beteende kan aldrig vara legitimerat." Personen från förbundet avslutar med att säga att detta är någonting han hoppas på att alla barnledare ute i landet står för också.

4. Analys och diskussion

I bakgrunden beskriver Redelius (2002) vikten av rörelseglädje för det idrottande barnet i en tid där det mesta går mot en tidig elitsatsning med fler avhopp som följd. Idrotten tenderar att gå mer och mer mot tävling. Med fotbollen som mer specifikt granskad skriver Eliason (2009) att attityderna hårdnar även här och att kraven på barnen blir allt större.

I den här undersökningen säger man sig från förbundets sida som mål att försöka ha kvar så många barn som möjligt inom fotbollen. Just bredden är det primära och någonting man trycker hårt på som det viktigaste för dem. Sedan vill de även få fram blivande stjärnor till sina landslag men tillvägagångssättet sägs alltså vara att satsa på att få en stor bredd med ett rejält urval av spelare. Den här målsättningen visar sig se ungefärlig ut även ifrån föreningarnas sida på de tre undersökta nivåerna, både ifrån de ungdomsansvarigas håll och ifrån p-10 tränarna.

Den allsvenska föreningen skulle rent hypotetiskt kunna tänkas vara hårdast i sitt synsätt på grund av att man befinner sig på en hög elitnivå. De visar sig dock ha en väldigt familjär stämning och innehar en mycket human syn på de aktiva barnen. Deras huvudmål är att ha

kvar så många barn som möjligt i föreningen. Så ser det även ut i de andra föreningarna i undersökningen.

En gemensam faktor hos de föreningar som undersöktes är att de alla hade som mål att få behålla så många spelare som möjligt i klubben men det kan synas något tydligare hos den allsvenska föreningen och hos division 1 - föreningen att det även är ett primärt mål att få upp spelare till deras a-lagsverksamheter, vilka bedrivs på elitnivå men av olika dignitet. Intressant är att det ifrån förbundets sida ser ungefär likadant som hos de beskådade föreningarna. De har även som avsikt att föreningarna ute i landet främst ska satsa på att ha en god bredd men ifrån förbundets sida ser betonas det även, liksom hos den allsvenska föreningen och hos division 1-föreningen, vikten av att få fram spelare till a-laget och i det här fallet i form av det svenska landslaget.

Attityderna på de olika nivåerna ser väldigt liknande ut gällande värdegrund, kampen mot mobbing och utanförskap samt de aktivas speltid. I bakgrunden till den här uppsatsen ges exempel på faror med barn som blir emotionellt kränkta och diskriminerade av olika anledningar. Benjaminsson (2008) menar att de här kränkningarna kan leda till svåra besvär senare i livet. Lindholm (1998) beskriver också stressen av att hamna i en utanförsituation av tränaren och hur negativt det kan påverka individens psykiska hälsa på sikt.

Faktum är dock att alla ansvariga för ungdomsfotbollen i respektive förening, p 10-tränarna i varje förening och även ifrån förbundet ser likadant på barnens rätt att få vara med och spela. Det visar sig att det till och med ser likadant ut gällande den biten i den allsvenska föreningen som i division 3-föreningen. Den absolut enda anledningen till varför ett barn skulle få mindre speltid än ett annat är alla eniga om och det skulle vara att spelaren varit för lite på träningarna i så fall.

Förbundet, samt alla föreningarna i undersökningen, har en värdegrund förutom division 3-föreningen där p 10- tränaren inte säger sig känna till någon sådan. Där berättar dock den ungdomsansvarige att det finns ett kompendium innefattande värdegrundsfrågorna som är på gång att tryckas upp.

Alla respondenter i undersökningen, ifrån förbundet ner till respektive förenings p 10-tränare tryckte starkt på devisen att mobbing och utanförskap inte får existera. Alla sade sig ta krafttag mot detta så fort det fanns någon tillstymmelse till uppkomst.

I bakgrunden till uppsatsen skriver Redelius (2012) att idrottsrörelsen inte har en läroplan eller liknande förordning som man har inom skolan. Det finns inte några tydliga riktlinjer att följa ifrån högre instanser och klubbarna kan sätta sin egen prägel på hur träningsverksamheten ska bedrivas. Ifrån förbundets sida ser man dock helst att tränarna har gått deras utbildningar.

Svenska fotbollsförbundet menar i undersökningen att de helst ser att pojktränarna ute i landet har gått Bas 1-kursen men de inser även att det är någonting som är svårt att utföra rent praktiskt. De är glada bara om så många som möjligt är utbildade i något slag men främst att tränarna är goda pedagoger och förebilder för barnen.

Ekblom (2007) menar att samarbete med andra människor och vikten av att få hjälp har haft en stor betydelse genom historien. Han säger också att detta är någonting som kan skådas i de svenska skolorna, där många lärare arbetar i arbetslag. Eklund (2007) tycker att det finns ett stort värde i att jobba med andra ledare för att utveckla fotbollsungdomarna. I den här studien framkommer att idén med arbetslag gillas ifrån förbundshåll men det är ingenting någon av föreningarna har aktivt utan det sker som i division 1-föreningens fall vid gemensamma träffar. Detta säger sig även ungdomsansvarige i division 3-föreningen ha men p 10-tränaren där nämner ingenting om det. Han säger bara att han har en kollega som han kan bolla idéer med. Just i division 3-föreningen visar det sig att tydligheten inte är lika stor mellan de ansvariga i föreningen och p 10-tränaren. Detta gäller de flesta bitar. Den allsvenska föreningen har den bästa tydligheten med vad man vill och har en god dialog med

ungdomstränaren. Det ska dock sägas att division 1-föreningen inte alls är långt efter och att de verkar bedriva en god verksamhet som likväl kunde höra hemma på en ännu högre nivå än var man befinner sig.

Det visade sig att tränarna generellt inte är utbildade ledare för pojklagen, även här såg det likadant ut, oavsett nivå. De studerade föreningarna hade alla föräldrar som tränare för de yngsta barnen. I den allsvenska föreningen kunde man i alla fall se att det fanns en tydlig gräns för när de ville ha utbildade tränare de själva handplockat, nämligen vid 13 års ålder. Man kan dra slutsatsen att det är svårt för föreningarna att rekrytera utbildade tränare i unga åldrar och de vill inte heller sätta press på föräldrarna som är tränare att gå utbildningar även om föreningen helst sett att de gått i alla fall någon utbildning. Vikten av att ha någon som ställer upp som tränare för de yngsta pojkarna är alltså störst då intresset ofta är svagt. Det kan vara ett problem på sikt då det är i de unga åldrarna motoriken och tekniken grundläggs. Redelius (2002) skriver att idrottsledaren påverkar barnet på flera sätt. Varje vuxen individ förmedlar normer och värderingar och detta är någonting som barnet tar till sig av i deras väg framåt i livet. En yrkesskicklig ledare kan betyda mycket för barnens framtid.

4.1 Metoddiskussion

Metoden med kvalitativa intervjufrågor till respondenter i de olika föreningarna tycker jag fungerat bra. Jag fick en god insyn i verksamheten genom att både intervjua de personer som är ungdomsansvariga och p 10-tränarna i respektive förening. För att få en bredare syn på målen med pojkfotbollen i Sverige intervjuades även en person ifrån Svenska fotbollsförbundet. Intervjuerna fördes över telefon och även ett via mail. Det optimala hade varit att sitta ned med personerna i fråga och intervjua dem mellan fyra ögon, men jag hade inte den möjligheten att möta respondenterna.

4.2 Vidare forskning

I den här undersökningen kom jag fram till att attityderna kring pojkfotbollen inte skiljer sig så mycket mellan de olika fotbollsklubbarna utifrån den nivå de befinner sig på. Detta skulle kunna bero på faktorer som att de tre utvalda föreningarna kommer ifrån samma region och att det kan finnas ett liknande synsätt på grund av liknande kulturella attityder. Resultatet kunde även ha sett annorlunda ut om jag valt att studera en allsvensk förening som är större. Förslag på framtida forskning skulle kunna vara att enbart jämföra allsvenska föreningar och se hur attityderna skiljer däremellan, beroende på geografiska lägen, klubbarnas storlek och faciliteter. Andra förslag är att göra en liknande forskning som min men enbart med fokus på flickor för att få en insyn i hur attityderna ser ut på olika nivåer inom flickfotbollen. Sedan skulle det även vara intressant att få ett genusperspektiv på attityderna och se en undersökning där pojk- och flickfotbollens attityder ställs mot varandra.

5. Källförteckning

- Benjaminson, Carin (2008). *Ungdomars erfarenheter av emotionell utsatthet under uppväxten*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet.
- Brackenridge, H Celia (2001) *Understanding and preventing sexual exploitation in sport*, ed. McNamee, Mike Ethics and Sport (London: Routledge, 2001) London: Spoilsports.
- Bryman, Alan (2002). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 1. uppl. Malmö: Liber ekonomi.
- Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber.
- Dalen, M. (2008). *Intervju som metod*. 1. uppl. Malmö: Gleerups utbildning.
- Eklom, Örjan (2007). *Idrottsledare för barn och ungdom*. Stockholm: SISU idrottsböcker.
- Eliasson, Inger (2009). *I skilda idrottsvärldar: barn, ledare och föräldrar i flick- och pojkfotboll*. Diss. Umeå : Umeå universitet, 2009. Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:umu:diva-22378>
- Hedin, Christer & Lahdenperä, Pirjo (2000). *Värdegrund och samhällsutveckling*. [Ny utg.] Stockholm: HLS förl.
- Humphrey, James Harry (2003). *Child development through sports*. New York: Haworth Press.
- Idrotten vill: idrottsrörelsens idéprogram* : [antagen av RF-stämman 2009]. (2009). Stockholm: Riksidrottsförbundet.
- Jacobsen, Dag Ingvar (2002). *Vad, hur och varför: om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen*. Lund: Studentlitteratur.
- Karp, Staffan (2000). *Barn, föräldrar och idrott: en intervjustudie om fostran inom fotboll och golf*. Diss. Umeå: Umeå universitet.
- Pitchford, Andy (2007) "Children and young people," i *Child welfare in football. An exploration of children's welfare in the modern game*, editerad av Celia Brackenridge, Oxon: Routledge.
- Redelius, Karin (2002). *Ledarna och barnidrotten: idrottsledarnas syn på idrott, barn och fostran*. Diss. Stockholm: Univ., 2002.
- Lindholm, Lisbet (1998). *Den unga människans hälsa och lidande*. Diss. Åbo: Åbo akademi.
- Patriksson, Göran (1987). *Idrottens barn: idrottsvanor, stress, "utslagning"*. Stockholm: Friskvårdscentrum.

Ryberg, Lars (2005). *Att vara tränare: om empati & vardagsetik*. Stockholm: SISU idrottsböcker.

Talangutveckling: motiverande och målinriktad träning för barn och ungdom. (2006). Stockholm: SISU idrottsböcker

Thompson, Jim (2009). *Så blir du världens bästa coach för barn- och ungdomsidrott*. 1. uppl. Stockholm: SISU idrottsböcker

Ung i demokratin: gymnasieelevers kunskaper och attityder i demokrati- och samhällsfrågor. (2003). Stockholm: Skolverket

Internet

<http://fogis.se/tranare/svffs-tranarutbildning/>

Hämtades 20/4 2013

6. Bilagor

6.1 Intervjufrågor: Den allsvenska föreningen

- a) Ungdomsansvarige
- b) P 10-tränaren

1. Har föreningen någon värdegrund? (Motivera svar)

- a)
- b)

2) Har föreningen en utbildningsplan? (motivera svar)

- a)
- b)

3.1 Finns det några krav på att barntränarna i föreningen har någon formell utbildning?
(Motivera svar)

- a)

3.2 Har du någon formell tränarutbildning?

- b)

4. Vilka rekryterar ni som tränare?

- a)
- b)

5.1 Vad är föreningens mål med pojkfotbollen?

- a)
- b)

5.2 Vad är dina mål som pojktränare?

- b)

6. Vad anser du om arbetslag för tränare?

- a)
- b)

7. Kan det finnas skäl till att en del pojkar i 10-årslaget får spela mer än andra? (Motivera oavsett ja eller nej)

- a)
- b)

8. Berätta om din syn på vikten av barnets fortsatta spel i föreningarna

- a)
- b)

9. Vad är en talang för dig?

- a)

b)

10. Beskriv din ledarstil

a)

b)

11. Hur motverkar du mobbing och utanförskap? (motivera)

a)

b)

6.2 Intervjufrågor: Division 1-föreningen

a: Ungdomsansvarige

b: P 10-tränaren

1. Har föreningen någon värdegrund? (Motivera svar)

a)

b) Har föreningen någon värdegrund? (Motivera svar)

2. Har föreningen någon form av utbildningsplan? (motivera svar)

a)

b) Har föreningen någon form av utbildningsplan? (motivera svar)

3.1 Finns det några krav på att barntränarna i föreningen har någon formell utbildning?
(Motivera svar)

a)

b)

4.1 Vilka rekryterar ni som tränare?

a)

4.2 Hur blev du rekryterad som tränare?

b)

5.1 Vad är föreningens mål med pojkfotbollen?

a)

5.2 Vad är dina mål som pojktränare?

b)

6. Vad anser du om arbetslag för tränare?

a)

b)

7. Kan det finnas skäl till att en del pojkar i 10-årslaget får spela mer än andra? (Motivera oavsett ja eller nej)

a)

b)

8. Berätta om din syn på vikten av barnets fortsatta spel i föreningen

- a)
- b)

9. Vad är en talang för dig?

- a).
- b)

10. Beskriv din ledarstil

- a)
- b)

11. Hur motverkar ni mobbing och utanförskap?

- a)
- b)

6.3 Intervjufrågor: Division 3-föreningen

a: Ungdomsansvarige

b: P 10-tränaren

1. Har föreningen någon värdegrund? (Motivera svar)

- a)
- b)

2. Har föreningen någon form av utbildningsplan? (motivera svar)

- a)
- b)

3.1 Finns det några krav på att barntränarna i föreningen har någon formell utbildning?
(Motivera svar)

- a)
- b)

3.2 Har du genomgått någon formell utbildning? (Motivera svar)

- b)

4.1 Hur rekryterar ni tränare?

- a)

4.2 Hur blev du rekryterad som tränare?

- b)

5.1 Vad är föreningens mål med pojkfotbollen?

- a)

5.2. Vad är dina mål som pojktränare?

- b)

6. Vad anser du om arbetslag för tränare?

- a)
- b)

7. Kan det finnas skäl till att en del pojkar i 10-årslaget får spela mer än andra? (Motivera oavsett ja eller nej)

- a)
- b)

8. Berätta om din syn på vikten av barnets fortsatta spel i föreningen

- a)
- b)

9. Vad är en talang för dig?

- a)
- b)

10. Beskriv din ledarstil

- a)

11. Hur motverkar ni mobbing och utanförskap?

- a)
- b)

6.4 Intervjufrågor: Förbundet

Person ifrån svenska fotbollsforbundet som arbetar med svensk ungdomsfotboll

1. Har forbundet någon värdegrund? (Motivera svar)

2. Har ni någon utbildningsplan och kräver ni att föreningarna har en utbildningsplan? (motivera svar)

3. Finns det några krav på att barntränarna i landets föreningar har någon form av formell utbildning? (Motivera svar)

4. Vilka ser ni att föreningarna bör rekrytera som pojktränare?

5. Vad är forbundets mål med pojkfotbollen?

6. Vad anser du om arbetslag för tränare?

7. Kan det finnas skäl till att en del pojkar i 10-årslaget får spela mer än andra? (Motivera oavsett ja eller nej)

8. Berätta om din syn på vikten av barnets fortsatta spel i föreningarna

9. Vad är en talang för dig?

10. Beskriv din ledarstil

11. Hur motverkar du mobbing och utanförskap? (motivera)

6.5 Mail till respondenter

från: marcus olofsson 	Datum: 26/4/2013
	Till:

Hej

Mitt namn är Marcus Olofsson. Jag studerar till ämneslärare (senare år) i Idrott och hälsa och Engelska på Högsolan i Gävle.
Jag skriver en kandidatuppsats inom ämnet pedagogik-idrott.

Syftet med min uppsats är att studera attityder kring pojkfotbollen i Sverige.

Jag tänker intervjua 7 personer där jag pratar med både ledare och ansvariga i några föreningar, samt en person med inblick och kunskaper inom området ifrån förbunds nivå.
Jag skulle vara oerhört tacksam om du skulle kunna tänka dig att ställa upp på en intervju (uppskattad tid ca 20-30 min)

Jag vill poängtera att studien är anonym och ingen information om dig som individ kommer att redovisas. Det skulle dock vara av stor vikt för skrivandet av min uppsats att få med dina åsikter och tankar.

Om du är positiv till detta, kan du då meddela en tid och dag då jag skulle kunna höra av mig till dig per telefon?

M.v.h
Marcus Olofsson